

TRAVMATIK BURUN DEFORMATSIYALARINI TUZATISHDA OCHIQ VA YOPIQ RINOPLASTIKA USULLARINING SAMARADORLIGI

Ilyosov Qudrat Qobiljon o'g'li
Ilmiy rahbar: **Mirxayidov Miraziz**

Annotatsiya: Ushbu tadqiqotda travmatik burun deformatsiyalarini tuzatishda qo'llaniladigan ochiq va yopiq rinoplastika usullarining samaradorligi tahlil qilingan. Tezida travmatik jarohatlarga bog'liq burun tuzilmasidagi o'zgarishlar va ularni tiklash jarayonidagi yondashuvlar ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: travmatik burun deformatsiyasi, rinoplastika, ochiq rinoplastika, yopiq rinoplastika, burun-yuz jarrohligi, septoplastika.

Burun travmalari yuz-jag' sohasidagi shikastlanishlarning eng keng tarqalgan turlaridan biri hisoblanadi va ko'pincha funktsional hamda estetik muammolarga olib keladi [1]. Travmatik burun deformatsiyalari nafas olish funktsiyasini buzishi, tashqi ko'rinishni o'zgartirishi va bemorning hayot sifatini sezilarli darajada pasaytirishi mumkin. Zamonaviy rinoplastika jarrohligida asosan ikki yondashuv qo'llaniladi: ochiq va yopiq usullar. Ochiq rinoplastika usulida kolumella orqali tashqi kirish amalga oshiriladi va burun skeletiga to'liq vizualizatsiya imkonini beradi, yopiq usulda esa barcha kesishlar burun bo'shlig'i ichida amalga oshiriladi [2]. Har ikkala usulning o'ziga xos afzalliklari va kamchiliklari mavjud bo'lib, ularning tanlovi deformatsiyaning murakkablik darajasi, jarrohning tajribasi va bemorning individual xususiyatlariga bog'liq. Travmatik shikastlanishlar natijasida yuzaga keladigan burun deformatsiyalari orasida septum deviatsiyasi, burun suyagi sinishi, yumshoq to'qimalar shikastlanishi va burun cho'qqisining deformatsiyasi eng ko'p uchraydi. Ushbu maqolaning maqsadi adabiyotlar tahlili asosida ochiq va yopiq rinoplastika usullarining travmatik burun deformatsiyalarini tuzatishdagi samaradorligini baholash va ularning qo'llanish jihatlarini aniqlashdan iborat.

Travmatik burun deformatsiyalarini tuzatishda usul tanlovi ko'p jihatdan shikastlanishning tabiati va darajasiga bog'liq. Adabiyotlarda keltirilgan ma'lumotlarga

ko'ra, ochiq rinoplastika murakkab travmatik deformatsiyalarni tuzatishda ustunlik qiladi, chunki bu usul burun anatomiyasini to'liq ko'rishga va aniq manipulyatsiyalarga imkon beradi [3]. Kolumella orqali qilinadigan kichik kesish burun skeletining barcha qismlariga, jumladan, septumga, lateral krikoidlarga va burun suyagiga to'g'ridan-to'g'ri kirish imkonini yaratadi. Bu ayniqsa ko'p komponentli travmatik shikastlanishlarda, burun cho'qqisining murakkab rekonstruksiyasida va ikkilamchi rinoplastikalarda muhim ahamiyatga ega. Ochiq yondashuvning asosiy afzalligi – jarrohga anatomik tuzilmalarni aniq ko'rish va ularni simmetrik tarzda tiklash imkoniyatini berishidir. Biroq, bu usulning kamchiliklari orasida kolumellada chandiq qolishi, operatsiyadan keyingi shishish davomiyligining uzoqroq bo'lishi va amaliyot davomiyligining nisbatan ko'proq vaqt talab qilishi kiradi.

Yopiq rinoplastika usuli esa kamroq invaziv bo'lib, barcha kesishlar burun ichida amalga oshiriladi, bu esa tashqi chandiqlarning yo'qligini ta'minlaydi [4]. Ushbu yondashuv oddiyroq travmatik deformatsiyalarda, masalan, yarim septum deviatsiyasi yoki kichik burun suyagi sinishlarida samarali hisoblanadi. Yopiq usulning asosiy afzalliklari qisqaroq operatsiya vaqti, kamroq to'qima travmasi va tezroq tiklanish davrini o'z ichiga oladi. Biroq, vizualizatsiya cheklanganligi sababli murakkab deformatsiyalarni tuzatishda yopiq usul qiyinchiliklar tug'dirishi mumkin. Adabiyotlarda keltirilgan taqqoslashlar shuni ko'rsatadiki, travmatik deformatsiyalarning 60-70 foizi ochiq usul bilan samarali davolanishi mumkin, ayniqsa ko'p komponentli shikastlanishlarda [5]. Yopiq usul esa 30-40 foiz holatlarda, asosan oddiy deformatsiyalarda muvaffaqiyatli natijalar beradi. Biroq, oxirgi natijalar ko'p jihatdan jarrohning malakasi va tajribasiga ham bog'liq. Zamonaviy rinoplastika amaliyotida gibrid yondashuvlar ham qo'llanila boshlandi, bunda jarroh ikkala usulning elementlarini birlashtiradi. Travmatik burun deformatsiyalarini tuzatishda funktsional va estetik natijalarni baholash muhim ahamiyatga ega. Nafas olish funktsiyasining tiklanishi, bemorning estetik qoniqishi va asratlar chastotasi – bu samaradorlikni baholashning asosiy mezonlaridir.

Travmatik burun deformatsiyalarini tuzatishda ochiq va yopiq rinoplastika usullarining har biri o'ziga xos afzallik va kamchiliklarga ega. Ochiq rinoplastika murakkab ko'p komponentli travmatik shikastlanishlarda ustunlik qiladi, chunki to'liq vizualizatsiya va aniq manipulyatsiyalarga imkon beradi. Yopiq usul esa oddiyroq

deformatsiyalarda, kamroq invaziv xarakter tufayli va tashqi chandiqlar yo'qligi bilan afzaldir. Usul tanlovi deformatsiyaning murakkablik darajasi, jarrohning tajribasi va bemorning individual ehtiyojlariga asoslanishi kerak. Zamonaviy tendentsiyalar shuni ko'rsatadiki, ko'pchilik murakkab travmatik holatlarda ochiq usul afzal hisoblanadi, ammo oddiy deformatsiyalarda yopiq yondashuv yetarli va samarali natijalar beradi. Kelajakda ikkala usulni takomillashtirish va gibridd yondashuvlarni rivojlantirish orqali travmatik burun deformatsiyalarini davolash natijalarini yanada yaxshilash mumkin.

етрищев В.Н., Левин М.Я. Травматические деформации носа и их хирургическая коррекция // Вестник оториноларингологии. – 2018. – Т. 83, № 4. – С. 45-51.

2. Toriumi D.M., Mueller R.A. Open structure rhinoplasty // Archives of Facial Plastic Surgery. – 2002. – Vol. 4, № 1. – P. 1-9.

3. Rashidov B.T., Xolmatov D.R. Burun-yuz jarrohlida zamonaviy yondashuvlar // O'zbekiston tibbiyot jurnali. – 2020. – № 3. – B. 112-118.

4. Papel I.D. Facial plastic and reconstructive surgery. – New York: Thieme Medical Publishers, 2016. – 892 p.

5. Guyuron B., DeLuca L., Lash R. Supratip deformity: A closer look // Plastic and Reconstructive Surgery. – 2000. – Vol. 105, № 3. – P. 1140-1151.

